

دعاهای نهج البلاغه

حسین اکبری

www.ketab.ir

اکبری، حسین، ۱۳۶۴ -

دعاهای نهج البلاغه / حسین اکبری - قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۴۰۰.
۱۹۲ ص. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۹۲۸) (حدیث و رجال. دعا و مناجات)

ISBN 978-964-09-2389-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۱۸۹] - ۱۹۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

چاپ دوم: ۱۴۰۱.

۱. الف. علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج البلاغه. دعا. ۲. دعاها.

الف. علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه. برگزیده. ب. مؤسسه بوستان کتاب.

ج. عنوان.

۲۹۷ / ۹۵۱۵

BP ۳۸ / ۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۳۱۹۲۰

۱۴۰۱

www.ketab.ir

موضوع: دعا و مناجات (حدیث و رجال)

گروه مخاطب: عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۹۲۸

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۸۱۲۴

بوستانکتاب

دعاهای تهج البلاغه

• نویسنده: حسین اکبری

• ناشر: مؤسسه بوستان کتاب

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

• نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۲ • شمارگان: ۲۰۰

• بها: وبسایت رسمی مؤسسه بوستان کتاب

۳۷۷۲۱۵۵

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهیدا (صفائی)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۷۲۱۵۵، شماره: ۳۷۷۲۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۷۲۲۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهیدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰

♦ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهید، نبش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۲۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail:info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و کتابهای بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با تقدردانی از همکاری که در تولید اثر نقش داشته‌اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • ویراستار: محمدرضا منصفی سروندانی • اصلاحات حروفنگاری: خدیجه بزرگر • صفحه‌آرا: حسین محمدی

• کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی منش • طراح جلد: علی یازاحمدی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری

• اداره چاپخانه: مجید مهدوی، ناصر منتظری و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی.

ریس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۳مقدمه
۱۵ فصل اول: شناخت امیرالمؤمنین علی <small>علیه السلام</small>
۱۶ امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> از منظر قرآن
۱۶ ۱. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ صلوات مستقیم
۱۶ ۲. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ امام مبین
۱۷ ۳. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ صاحب علم الكتاب
۱۸ ۴. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ نفس پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۱۸ ۵. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ حکیم یگانه
۱۹ امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> از منظر نبی اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۱۹ ۱. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ محور حق
۲۰ ۲. دوستی امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ نشانه طهارت مولد
۲۰ ۳. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ آینه تمام‌نمای انبیای گذشته
۲۱ ۴. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ؛ امام و رهبر مردم بعد از پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۲۱ ۵. دشمنی با امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ، سبب ورود به جهنم
۲۱ امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> از منظر نهج البلاغه
۲۲ ۱. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ولادت با فطرت توحیدی
۲۲ ۲. امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ، تربیت‌شده پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>

۳. امیرالمؤمنین علیه السلام و دیدن نور و وحی الهی ۲۳
۴. امیرالمؤمنین علیه السلام و علم الهی ۲۳
۵. امیرالمؤمنین علیه السلام و شجاعت بی مانند ۲۴

فصل دوم: شناخت دعا ۲۷

- دعا از منظر قرآن ۲۷
- دعا از منظر روایات ۲۸
- منشأ دعا ۳۵
- نقش دعا در فعالیت‌های زندگی ۳۶
- ارکان و عناصر تشکیل دهنده دعا ۳۹
- عنصر اول: فقر ذاتی، عامل انگیزشی دعا ۳۹
- عنصر دوم: بندگی خدا، هدف اصلی دعا ۴۰
- عنصر سوم: معرفت به خدا و سبب توجه الهی به دعاکننده ۴۱
- عنصر چهارم: تطابق زبان قال با حال و شرط به شمر رسیدن دعا ۴۳
- عنصر پنجم: خواسته‌های قرآن و ائمه علیهم السلام؛ نیازهای اساسی دعاکننده ۴۵
- عنصر ششم: توجه الهی، ثمره دعا ۴۵
- کارکردهای دعا ۴۸
۱. کارکرد عبادی ۴۸
۲. کارکرد اعتقادی ۴۹
۳. کارکرد روحی و روانی ۴۹
۴. کارکرد تقریبی ۴۹
۵. کارکرد دفاعی ۵۰
۶. کارکرد تبلیغی ۵۰

فصل سوم: کلیاتی در مباحث دعا در نهج البلاغه ۵۱

- جایگاه و اهمیت دعا از نگاه نهج البلاغه ۵۱

۵۱	۱. سفارش به دعاکردن
۵۲	۲. نیازمندی انسان به دعا در همه حالات
۵۳	۳. بازشدن درهای رحمت خدا با دعا
۵۳	۴. دعا، کلید گنجینه الهی
۵۴	۵. دعا، لباس روین زاهدان
۵۴	۶. دعا، دفع کننده بلاها
۵۶	دعاهای امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
۵۷	دعاهای امیرالمؤمنین در نهج البلاغه
۵۸	انواع دعاهای امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> در نهج البلاغه
۵۸	دعاهای تقاضایی
۶۰	دعاهای مناجاتی
۶۱	معانی مختلف دعاهای مناجاتی
۶۱	۱. توحید
۶۱	۲. تسبیح، ثنا و سپاس
۶۲	۳. درخواست عفو و مغفرت
۶۳	۴. انس و قرب به حق تعالی
۶۵	فصل چهارم: دعاهای امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> در خطبه‌های نهج البلاغه
۶۶	۱. فرازی از خطبه ۲۳
۶۶	ترسیم فضای کلی خطبه
۶۷	درخواست شهادت، سعادت و هم‌نشینی با پیامبران
۶۸	۲. خطبه ۴۶
۶۹	ترسیم فضای کلی خطبه
۶۹	پناه‌بردن به پروردگار عالم از سه موضع سخت
۷۰	سپردن زمام زندگی به کسی که بر تمام شئون زندگی ما احاطه دارد

۳. فراز پایانی خطبه ۶۴ ۷۲
- ترسیم فضای کلی خطبه ۷۲
- سه درخواست اساسی ۷۳
۴. خطبه ۷۲ ۷۵
- ترسیم فضای کلی خطبه ۷۷
- بخش اول ۷۸
- سه صفت از صفات خداوند متعال ۷۹
- بخش دوم ۸۰
- بیست و چهار وصف از اوصاف نبی اکرم صلی الله علیه و آله ۸۱
- بخش سوم ۸۹
- شش درخواست از خداوند متعال برای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ۹۰
۱. جایگاه وسیع ۹۰
۲. پاداش مضاعف ۹۰
۳. برتری بخشیدن بر آیین او ۹۰
۴. والایی مقام ۹۱
۵. کامل کردن نور او در تمام عالم ۹۱
۶. پذیرش شفاعت ۹۱
- دعا برای خود و پیروانش ۹۲
۵. خطبه ۷۸ ۹۳
- ترسیم فضای کلی خطبه ۹۴
- آمرزش از چهار خطا ۹۵
۱. گناهان فراموش شده ۹۶
۲. عهدهای وفانگشته ۹۷
۳. مخالفت باطن با ظاهر ۹۸
۴. بخشی از گناهان چشم و زبان و دل ۹۹

۶. فرازهایی از خطبه ۹۱ ۱۰۱
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۰۲
- وصف خداوند در چهار فراز با مطلع «اللهم» ۱۰۳
- دو دعای عرفانی ۱۰۵
۱. رضای پروردگار عالم ۱۰۵
۲. کوتاه کردن دست نیاز ما از دامان دیگران ۱۰۶
۷. فرازهایی از خطبه ۹۹ ۱۰۶
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۰۷
۱. یاری طلبیدن از خدا در کارها ۱۰۷
۲. تقاضای سلامت دین و جسم ۱۰۷
۸. فرازهایی از خطبه ۱۰۶ ۱۰۸
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۰۹
- دعای برای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خود و مؤمنین ۱۰۹
- درخواست هفت نعمت الهی برای رسول اکرم صلی الله علیه و آله ۱۱۰
- دعا برای خود و مؤمنین ۱۱۱
۹. خطبه ۱۱۵ ۱۱۳
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۱۵
- محور اول: ترسیم دقیق از خشکسالی شدید آن زمان ۱۱۵
- محور دوم: درخواست رحمت به خاطر رحم به حیوانات ۱۱۶
- محور سوم: گناه و نزول بلا ۱۱۷
- محور چهارم: خواسته اصلی (طلب باران) ۱۱۷
۱۰. فراز پایانی خطبه ۱۳۳ ۱۲۰
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۲۰
۱۱. فرازهایی از خطبه ۱۴۳ ۱۲۱
- ترسیم فضای کلی خطبه ۱۲۳

مقدمه

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام، نخستین امام و وصی و جانشین و نفسِ نبی اکرم صلی الله علیه و آله است که خداوند متعال در سراسر قرآن کریم او را وصف کرد و حضرت را صراطِ مستقیم، صاحب علمِ کتاب، امامِ مبین، حکیم یگانه و... معرفی می نماید. رسول خدا صلی الله علیه و آله هم در وصف او در همه جا و در هر هنگام لب به سخن گشوده و به معرفی او پرداخته است؛ چنان که دیگر حضرات معصومین علیهم السلام هم جلوه‌ای از جلواتِ علوی را بر روی ما گشوده‌اند و در معرفی ایشان کوشیده‌اند. دشمن نیز به علت فزونی فضایل حضرت هرگز توانسته فضایل و مناقب حضرت را کتمان کند و به ناچار به بزرگی و عظمت حضرت اعتراف کرده است.

این شخصیت بی مانند و این انسان کامل، امام نور^۱ و هادی^۲ امت نبوی در قرآن و روایات نبوی معرفی شده است. وجود انسان کامل مایهٔ هدایت و رشد و تکامل انسان‌های دیگر می‌شود، زیرا انسان‌ها می‌توانند از سخن و رفتار و تفکر او که از نفس کامل و معصوم او گرفته شده، بهره ببرند. افزون بر این، تمام اقوال، افعال و حتی سکوت این چنین انسان کاملی، حجت و گویای طریق مستقیم و راه هدایت و سعادت است. بنابراین باید از تمام گفتارها و رفتارهای امیرالمؤمنین علیه السلام در تمام عرصه‌های فردی، اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و عبادی الگو بگیریم و چراغ راه خود قرار دهیم. از جمله گفتارهای امیرالمؤمنین علیه السلام دعا‌های آن بزرگوار است که از قلب سلیم و

۱. انبیاء، آیه ۷۲.

۲. دیکلِ قَوْمِ هَادٍ. (رعد، آیه ۷)

زبان معصومشان صادر شده و سبب تربیت و رشد و تعالی است. آنچه پیش رو است دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در کتاب شریف نهج البلاغه است که در این نوشتار جمع‌آوری کرده‌ایم و آن‌ها را به‌طور مختصر شرح داده‌ایم. هدف اصلی نیز گردآوری دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه بوده که چراغ راه و بیانگر نیازهای اصلی هر انسان باشد. گردآوری و دسته‌بندی این دعاها، مایه دسترسی آسان عاشقان و معبان امیرالمؤمنین علیه السلام به این منبع عظیم معنوی خواهد شد. شرح این دعا‌های ارزشمند نیز یاری‌کننده فهم دعاها و منبعی است برای مبلغان و مربیان نهج البلاغه شریف. این کتاب در شش فصل تنظیم و فصل‌بندی شده است.

فصل اول: شناخت امیرالمؤمنین علیه السلام که پیش‌مقدمه فهم ارزش این دعاهاست.
 فصل دوم: شناخت دعا که با توجه به آیات، روایات و نظر علما برای فهم معنا و مفهوم دعا آورده شد و مخاطب با آن، فهم جدید و ظریفی از دعا به دست می‌آورد.
 فصل سوم: کلیاتی در مباحث دعا در نهج البلاغه است که به جایگاه و اهمیت دعا در نهج البلاغه و انواع دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه می‌پردازد.
 فصل چهارم: اختصاص دارد به دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در خطبه‌های نهج البلاغه.
 فصل پنجم: اختصاص دارد به دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در نامه‌های نهج البلاغه.
 فصل ششم: اختصاص دارد به دعا‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در حکمت‌های نهج البلاغه.
 در پایان از دست‌اندرکاران محترم مؤسسه وزین بوستان کتاب عمیقاً سپاس‌گزارم که زمینه‌های آماده‌سازی و چاپ و نشر مطلوب و به‌هنگام این اثر را فراهم آوردند. امیدوارم با خواندن دعا‌های نورانی و حیات‌بخش امیرالمؤمنین علیه السلام مشمول دعای آن بزرگوار قرار بگیریم و از آن توشه‌ای برای دگرگونی در سبک زندگی برداریم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

حسین اکبری

قم، ۱۵ آبان ۱۴۰۰